

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

HÀ TIẾN CÔNG

NGHIÊN CỨU MỘT SỐ CƠ SỞ KHOA
HỌC ĐỂ PHÁT TRIỂN CÂY MÂY NÉP
(*CALAMUS TETRADACTYLUS* HANCE)
TẠI HUYỆN LỤC YÊN, TỈNH YÊN BÁI

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM NGHIỆP

Thái Nguyên - 2015

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

HÀ TIẾN CÔNG

**NGHIÊN CỨU MỘT SỐ CƠ SỞ KHOA
HỌC ĐỂ PHÁT TRIỂN CÂY MÂY NẾP
(*CALAMUS TETRACTYLUS* HANCE)
TẠI HUYỆN LỤC YÊN, TỈNH YÊN BÁI**

**Ngành: Lâm học
Mã số: 60.62.02.01**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Văn Thái

CHỮ KÝ GIÁO VIÊN HƯỚNG DẪN

Thái Nguyên - 2015

LỜI CẢM ƠN

Luận văn này được hoàn thành tại Trường Đại học Nông Lâm – Trường Đại học Thái Nguyên theo chương trình Đào tạo Thạc sĩ Lâm nghiệp khóa học 2013 - 2015.

Trong quá trình học tập và hoàn thành luận văn, tác giả đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ của Bộ phận quản lý Sau đại học cũng như của các thầy giáo, cô giáo Khoa Lâm nghiệp, Trường Đại học Nông Lâm – Trường Đại học Thái Nguyên, Sở NN&PTNT tỉnh Yên Bái, Chi cục Lâm nghiệp tỉnh Yên Bái, Hạt kiểm lâm huyện Lục Yên, UBND xã Lâm Thượng, UBND xã Tô Mậu. Nhân dịp này tác giả xin chân thành cảm ơn về sự giúp đỡ quý báu đó.

Trước hết, tác giả xin bày tỏ lòng cảm ơn chân thành tới thầy giáo **TS. Nguyễn Văn Thái** - người hướng dẫn khoa học, đã trực tiếp hướng dẫn, tận tình giúp đỡ, truyền đạt những kiến thức quý báu và dành những tình cảm tốt đẹp cho tác giả trong suốt thời gian thực hiện luận văn.

Tác giả xin cảm ơn Chi cục Lâm nghiệp tỉnh Yên Bái, Hạt kiểm lâm huyện Lục Yên, UBND xã Lâm Thượng, xã Tô Mậu đã tạo điều kiện về mọi mặt để tôi có thể hoàn thành đề tài.

Mặc dù đã cố gắng nhiều nhưng do điều kiện hạn chế về thời gian, kinh phí và trình độ nên luận văn không thể tránh khỏi những thiếu sót nhất định. Tôi kính mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của các nhà khoa học, các thầy giáo cô giáo và bạn bè đồng nghiệp để luận văn được hoàn thiện hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 10 năm 2015

Tác giả

Hà Tiến Công

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và không sao chép. Tôi cũng xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Một lần nữa, tôi xin khẳng định về sự trung thực của lời cam đoan trên.

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 10 năm 2015

Tác giả

Hà Tiến Công

MỤC LỤC

MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vi
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	vii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	2
2.1. Mục tiêu chung.....	2
2.1. Mục tiêu cụ thể.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	2
3.1. Đối tượng nghiên cứu.....	2
3.2. Phạm vi nghiên cứu.....	3
4. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	3
4.1. Ý nghĩa khoa học	3
4.2. Ý nghĩa thực tiễn.....	3
Chương 1. TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	4
1.1. Những nghiên cứu về cây mây nếp.....	4
1.1.1. Khái niệm về lâm sản ngoài gỗ.....	4
1.1.2. Trên thế giới.....	5
1.1.3. Trong nước	13
1.2. Thảo luận.....	26
1.3.1. Đặc điểm về điều kiện tự nhiên.....	28
1.3.2. Kinh tế - xã hội.....	30
Chương 2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	34
2.1. Nội dung nghiên cứu	34
2.1.1. Thực trạng gây trồng và phát triển cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu.....	34
2.1.2. Nghiên cứu ảnh hưởng của một số nhân tố sinh thái đến sinh trưởng phát triển cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu.....	34
2.1.3. Đề xuất giải pháp kỹ thuật gây trồng, phát triển hiệu quả cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu	34

2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	34
2.2.1. Quan điểm và cách tiếp cận nghiên cứu.....	34
2.2.2. Phương pháp nghiên cứu và kỹ thuật sử dụng.....	34
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	41
3.1. Thực trạng gây trồng và phát triển cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu.....	41
3.1.1. Thực trạng tài nguyên rừng và đất rừng khu vực nghiên cứu.....	41
3.1.2. Thực trạng gây trồng mây nếp tại khu vực nghiên cứu	42
3.1.3. Thực trạng các biện pháp kỹ thuật gây trồng cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu.....	44
3.1.4. Đánh giá thuận lợi, khó khăn, cơ hội và thách thức phát triển cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu	45
3.2. Sinh trưởng và các yếu tố ảnh hưởng đến sinh trưởng của cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu	49
3.2.1. Sinh trưởng của cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu	49
3.2.2. Các yếu tố ảnh hưởng đến sinh trưởng của cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu.....	66
3.3. Đề xuất giải pháp kỹ thuật phát triển bền vững và hiệu quả cây mây nếp tại khu vực nghiên cứu	71
3.3.1. Quy hoạch vùng phát triển LSNG.....	71
3.3.2. Đề xuất một số biện pháp kỹ thuật trồng thâm canh Mây nếp	73
KẾT LUẬN, TỒN TẠI VÀ KHUYẾN NGHỊ	79
1. Kết luận	79
2. Tồn tại	80
3. Khuyến nghị	80
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	81

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
LSNG	Lâm sản ngoài gỗ
QĐ	Quyết định
TFF	Trust Fund of Forests
FAO	Food and Agriculture Organization
VND	Việt Nam đồng
USD	Đô la Mỹ
ĐNA	Đông Nam Á
PRA	Participatory Rural Appraisal
RRA	Rapid Rural Appraisal
SALT	Sloping Aricultural Land Technology
L _{long}	Chiều dài lóng
Dgoc	Đường kính góc
Bộ NN&PTNT	Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn
Cty	Công ty
NPK	Đạm – Lân – Kali
HGD	Hộ gia đình
SWOT	Strengths – Weaknesses – Opportunities - Threats
OTC	Ô tiêu chuẩn
ODB	Ô dạng bán
STT	Số thứ tự
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
Nxb	Nhà xuất bản
KHKT	Khoa học kỹ thuật

DANH MỤC CÁC BẢNG

	<i>Trang</i>
Bảng 2.1: Điều tra các chỉ tiêu sinh trưởng cây Mây nếp.....	37
Bảng 2.2: Điều tra cây bụi thảm tươi.....	39
Bảng 3.1. Thực trạng sử dụng tài nguyên rừng và đất rừng	41
Bảng 3.2. Diện tích trồng mây nếp trên địa bàn huyện Lục Yên.....	43
Bảng 3.3. Mật độ và tỷ lệ sống của cây mây nếp tại các điểm điều tra	43
Bảng 3.4. Tổng hợp các biện pháp kỹ thuật gây trồng Mây nếp tại khu vực nghiên cứu.....	44
Bảng 3.5: Phân tích SWOT về tiềm năng phát triển Mây nếp tại khu vực nghiên cứu	46
Bảng 3.6. Sinh trưởng đường kính thân cây Mây nếp ở các độ tuổi khác nhau	49
Bảng 3.7. Sinh trưởng chiều dài thân cây Mây nếp ở các độ tuổi khác nhau.....	53
Bảng 3.8: Phương trình tương quan giữa đường kính và chiều dài thân cây Mây nếp	56
Bảng 3.9. Sinh trưởng chiều dài lóng trung bình của cây Mây nếp.....	58
Bảng 3.10. Chất lượng sinh trưởng cây Mây nếp ở các độ tuổi khác nhau tại khu vực nghiên cứu	59
Bảng 3.11. Một số tính chất hóa tính đất tại khu vực nghiên cứu	62
Bảng 3.12. Một số nhân tố địa hình tại khu vực nghiên cứu	67
Bảng 3.13. Tương quan giữa chiều dài thân cây Mây nếp với yếu tố độ dốc.....	68
Bảng 3.14. Quan hệ giữa đường kính lóng cây mây nếp với các tính chất đất.....	69
Bảng 3.15. Quan hệ giữa chiều dài thân cây mây nếp với các tính chất đất.....	70
Bảng 3.16. Các điều kiện gây trồng Mây nếp.....	75
Bảng 3.17. Xác định tiến độ trồng Mây nếp trong năm.....	78

DANH MỤC CÁC HÌNH

Trang

Hình 3.1. Sinh trưởng đường kính thân của cây Mây nếp tại các điểm điều tra	51
Hình 3.2. Sinh trưởng đường kính thân cây Mây nếp ở tuổi 1 và tuổi 2,5	52
Hình 3.3. Sinh trưởng chiều dài thân cây mây nếp tại các điểm điều tra	54
Hình 3.4. Sinh trưởng chiều dài thân cây Mây nếp ở các điểm trồng khác nhau	55
Hình 3.5. Tương quan giữa đường kính và chiều dài thân cây mây nếp	56
Hình 3.6. Tương quan giữa đường kính và chiều dài thân cây Mây nếp tuổi 1	57
Hình 3.7. Tương quan giữa đường kính và chiều dài thân cây Mây nếp tuổi 2,5	57
Hình 3.8. Đo đường kính và chiều dài thân cây Mây nếp tại điểm điều tra	57
Hình 3.9. Tình hình sinh trưởng của cây Mây nếp ở các độ tuổi khác nhau	60
Hình 3.10. Chất lượng sinh trưởng của cây Mây nếp	60
Hình 3.11. Tình hình sinh trưởng của cây Mây nếp 1 năm tuổi tại các điểm điều tra	61
Hình 3.12. Các dạng phương trình tương quan giữa chiều dài thân và độ dốc	68
Hình 3.13. Tương quan giữa đường kính lóng cây Mây nếp với một số tính chất hóa tính đất.....	69
Hình 3.14. Tương quan giữa chiều dài thân cây Mây nếp với một số tính chất hóa tính đất.....	70

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Lâm sản ngoài gỗ nói chung và cây mây nếp nói riêng có vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế, xã hội và bảo tồn đa dạng sinh học. Mây nếp là loài cây lâm sản ngoài gỗ (LSNG) có giá trị kinh tế cao, với các đặc tính bền, bóng đẹp, dẻo, dễ uốn nên mây nếp (*Calamus tetradactylus* Hance) là nguyên liệu để sản xuất nhiều mặt hàng như đồ gia dụng, bàn ghế, sản phẩm mỹ nghệ tiêu dùng trong nước và xuất khẩu. Hàng mây nếp của nước ta đã được xuất khẩu sang các nước và vùng lãnh thổ như Đức, Ý, Nhật, Hồng Kông, Singapo, Cu Ba, v.v... Mỗi năm ước tính nhu cầu 15.000 tấn mây nếp để làm hàng xuất khẩu (Nguyễn Quốc Dụng, 2000). Nhu cầu thị trường mây nếp ở nước ta dự báo ngày càng lớn, song nguồn nguyên liệu cung cấp chủ yếu vẫn là từ rừng tự nhiên. Trong thời gian qua việc khai thác mây nếp nói riêng và song mây nói chung không được kiểm soát nên người dân vào rừng khai thác tràn lan, không đảm bảo tính bền vững, vì vậy hiện nay nguồn cung cấp này đã giảm cả về số và chất lượng.

Mây nếp là một trong những loài có tiềm năng phát triển lớn và đã được nhận thức là một loài có triển vọng trong kinh doanh rừng theo hướng tạo thu nhập sớm và đem lại hiệu quả kinh tế cao. Điều này được thể hiện rõ trong chiến lược phát triển kinh tế ngành và chương trình trồng mới năm triệu hecta rừng, đến năm 2010 xây dựng được 450.000ha rừng cung cấp LSNG, trong đó song mây chiếm tỷ phần từ 10 – 20% (Bộ NN&PTNT, 2006).

Ở Việt Nam nghiên cứu gây trồng mây nếp đã và đang được Chính phủ và người dân rất quan tâm, nhất là từ khi thực hiện chính sách giao đất khoán rừng tới hộ gia đình. Hiện nay, mây nếp được gây trồng khá phổ biến theo 2 phương thức cơ bản là: i) Trồng trong vườn hộ; và ii) dưới tán rừng. Tuy vậy, kỹ thuật trồng mây nếp ở các địa phương rất khác nhau từ khâu lựa chọn lập địa trồng, thu hái và xử lý hạt giống, v.v... cho đến kỹ thuật trồng, thu hoạch, sơ chế bảo quản và tiêu thụ sản phẩm, v.v... Vì vậy mức độ thành công cũng rất khác nhau. Đáng chú ý là một số địa phương đã có kinh nghiệm gây trồng mây có hiệu quả và đã phát triển thành làng nghề truyền thống, song rất tiếc là những kinh nghiệm này chưa được đúc rút về mặt